

ΝΕΟΣ
ΕΛΛΗΝΟΜΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΙ ΕΘΝΙΚΩΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΙ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

LIBRAIRIE ET IMPRIMERIE

CI-DEVANT

E. J. BRILL.

LEIDE — 1904.

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΙΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΡΟΔΟΥ

Περὶ τοῦ μητροπολίτου Ῥόδου Παΐσιου ἐλάχιστα ἦσαν γνωστά μέχρι τοῦ 1891. Μέχρι τοῦ ἔτους ἐκείνου ὁ λόγιος μητροπολίτης μόνον τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου καὶ τοῦ Νικολάου Κατραμῆ τὴν προσοχὴν εἶχεν ἐλκύσει, οἵτινες εἶχον πραγματευθῆ διὰ βραχείων τὰ κατ' αὐτόν¹. Ἄλλ' ἀμφότεροι τὸν Παΐσιον ἐγίνωσκον ἀπλῶς ὡς συγγραφέα τῶν ἐν τῷ Μαρκανῶ κώδικι ὁμιλιῶν, καὶ μόνον ὁ Κατραμῆς ἐποίησατο κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Μανουὴλ Γεδεῶν μνεῖαν ἀνεκδότων ἐπιστολῶν τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου Πηγᾶ πρὸς τὸν Παΐσιον, ἐξ ὧν ἐγινώσκετο, ὅτι οὗτος μέχρι μὲν τοῦ 1598 ἦτο εἰσέτι ἱερεὺς, μεταξὺ δὲ τοῦ 1601 καὶ 1603 ἦτο μητροπολίτης Ῥόδου. Πολὺ δὲ περαιτέρω προέβη ἐν τῇ διαφωτίσει τῶν κατὰ τὸν Παΐσιον τῷ 1891 ὁ κ. Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσεως τῆς ἐμμέτρου Ἱστορίας τοῦ Σινᾶ¹, στηριζόμενος εἰς ἄλλας τε νέας πηγὰς καὶ τὰς ἐν τῷ Ἱεροσολυτιμικῷ κώδικι 534 ἐπιστολάς.

¹ Ἄνδρ. Δημητρακοπούλου Ὁρθόδοξος Ἑλλάς σ. 141. Νικ. Κατραμῆ Φιλολογικά ἀνάλεκτα Ζακύνθου σ. 307 - 8.

² Παΐσιου Ἀγιοποσολίτου, μητροπολίτου Ῥόδου, Ἱστορία τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ καὶ τῶν περιχώρων αὐτοῦ, Ἱμμετρον σύγγραμμα συνταχθὲν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1577 - 1592 ἐκδιδόμενον νῦν τὸ πρῶτον μετὰ προλόγου ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου Κεραμεῶς καὶ συνοδευόμενον μετὰ βωσσαικῆς μεταφράσεως τοῦ κ. Γαβριὴλ Σ. Δεδεοῦνη. Ἐν Πετροπολῆι. 1891.

Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Κεραμεύς γραφέντων γίνεται γνωστὸν, ὅτι ὁ Ζακύνθιος Παΐσιος, ἀνήκων εἰς τὸν οἶκον τῶν Ἀγιαποστολιτῶν, ἀνεδείχθη μητροπολίτης Ῥόδου τῷ 1597 καὶ ἔμεινε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1603, ὅτε καθήρεθη συνοδικῆ ἀποφάσει διὰ τὴν ἀπειθειαν καὶ ἀνευλάβειαν πρὸς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ῥαφαήλ. Ἐπὶ μακρὰ δ' ἔτη καθίστανται ἀφανῆ τὰ ἴχνη αὐτοῦ, ἕως τῷ 1639, ἔπερ ὑπῆρξε, καθ' ἃ φαίνεται, καὶ τὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, διωρίσθη ἀρχιεπίσκοπος Γάνου καὶ Χώρας ἐν Θράκη.

ὑπὸ τοῦ κ. Κεραμεύς ἀναγράφονται ὡς ἔργα τοῦ Παΐσιου α') Οἱ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 74 Σιναϊτικῷ κώδικι περιλαμβανόμενοι « Στίχοι ἐκλεγέντες ἐκ τοῦ ψαλτηρίου παρὰ τοῦ Παησίου » β') Ἐπιγράμμα δέκα στίχων εἰς Μάξιμον τὸν Μαργούριον περιλαμβανόμενον ἐν τῷ Νανιανῷ κώδικι τῆς ἐν Βενετίᾳ Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης γ') Τριάκοντα ὁμιλίαι ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι δ') Ἱστορία τοῦ ἀγίου ὄρους Σινᾶ διὰ στίχων.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ εἰς τὸν Μαργούριον ἐπιγράμματος καὶ τῶν τριάκοντα ὁμιλιῶν γενήσεται κατωτέρω λόγος διὰ μικροτέρων. Τὴν δὲ Ἱστορίαν τοῦ Σινᾶ, ἀπαρτιζομένην ἐκ στίχων 2294, ἐξέδωκεν ὁ κ. Κεραμεύς ἐκ δύο κωδίκων, τοῦ ὑπ' ἀρ. 680 τοῦ Παραρτήματος τῶν ἐλληνικῶν κωδίκων (Supplement Grec) τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων καὶ ἰδίου κώδικος, ἃ αὐτὸς ἠγόρασε τῷ 1884 ἐν Κωνσταντινουπόλει. Πλὴν δ' αὐτῶν ἐγίνωσκεν ὁ κ. Κεραμεύς τὴν ὑπαρξίν καὶ τρίτου κώδικος περιλαμβάνοντος τὸ αὐτὸ ποίημα, τοῦ ὑπ' ἀρ. 534 τῆς Σιναϊτικῆς βιβλιοθήκης, μνημονευομένου μὲν ὑπὸ τοῦ Gardthausen ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς βιβλιοθήκης ταύτης¹, γεγραμμένου δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο ἔτος 1629 καθ' ὃ καὶ ὁ τῶν Παρισίων. Εἰς δὲ ἄλλος, ὃν εὐλόγως ἠγνῶσει ὁ κ. Κεραμεύς, ἐγνώσθη ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ παρασκευασθεῖσαν ἔκδοσιν τοῦ Παΐσιου διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἐμοῦ Καταλόγου

¹ Catalogus codicum Graecorum Sinaiticorum σ. 130.

τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει κωδίκων. Ἦνε δὲ οὗτος ὁ ὑπ' ἀρ. 27 τῆς μονῆς Ξηροποτάμου, γραφεῖς τὸν δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα.

Ὁ κ. Κεραμεὺς περιέλαβε, καθ' ἃ εἶδομεν ἀνωτέρω, εἰς τὰ ἔργα τοῦ Παΐσιου καὶ τοὺς ἐν τῷ Σιναΐτικῷ κώδικι 74 στίχους ἐκ τοῦ Ψαλτηρίου, ἐπόμενος ἐν τούτῳ τῷ Gardthausen, ὅστις ἐν τῷ Πίνακι τοῦ Κατάλογου τῶν Σιναΐτικῶν κωδίκων ἐν σ. 274 παρέπεμψεν ὑπὸ τὸ ὄνομα Paisius εἰς τε τοῦτον τὸν κώδικα καὶ τὸν ἄλλον τὸν περιλαμβάνοντα τὴν ἑξαμετρον ἱστορίαν τοῦ Σινᾶ, ἀπ' ἐκλαυθάνων ἀμρότερα ταῦτα ἔργα ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνόδος, τοῦ Παΐσιου Ῥόδου. Ἄλλ' ἐγὼ νομίζω, ὅτι ἢ ἐν τῷ κώδικι 74 ἐπιγραφή « Στίχοι ἐκλεγέντες ἐκ τοῦ ψαλτηρίου παρὰ τοῦ Παησιου » δὲν ἀρκεῖ, ὅπως μετὰ βεβαιότητος ἀποφανθῶμεν, ὅτι τούτου τοῦ Παΐσιου καὶ ὄχι ἄλλου τινὸς ἔργον εἶνε οἱ στίχοι ἐκεῖνοι. Ὁμοίως δὲ δὲν δύναται νὰ διαγνωσθῇ. ἂν τὸ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ξηροποτάμου εἰς τὴν περὶ Σινᾶ συγγραφὴν τοῦ Παΐσιου Ῥόδου ἀκολουθοῦν ἀκέραλον Συναξάριον ἐν τῇ δημῳδίῃ εἶνε τοῦ αὐτοῦ συγγραφείως. Ἀρχεται δὲ τὸ Συναξάριον τοῦτο διὰ τῶν λέξεων . . . τοῦ βασιλέως οἱ πτοχοὶ πάλι ἐβαστούσαν πουλία πολλῶν γενεῶν τόσον ὅπου ὁ τόπος δὲν τοὺς ἐχώριεν ἀπὸ τὰ τετράποδα καὶ τὰ πουλία, ὅπου ἤφρασαν εἰς τὴν θυσίαν καὶ ἀπὸ τὰς φονὰς τῶν ἀλόγων ζώων ὅπου ἄδικος ἐσφάζονται.

Διὰ τῆς μελέτης τοῦ κ. Κεραμεῖως ὁ Παΐσιος κατέλαβεν ἤδη ἀξίαν λόγου θέσιν ἐν τῇ γραμματολογίᾳ τοῦ δέκατου ἕκτου αἰῶνος. Εὐπρόσδεκτος δὲ πλέον εἶνε πᾶσα προσθήκη εἰς τὰ περὶ αὐτοῦ. Διὸ οὐκ ἄσκοπον θεωρῶ νᾶνακοινώσω ἐνταῦθα τὰ περίσματα βραχείας ἐπισκοπήσεως τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος τῶν λόγων αὐτοῦ, ἣν ἐπεχείρησα τῷ 1877.

Ὁ κώδιξ οὗτος Nan. CXXIV (Cl. II Cod. 11), γεγραμμένος ἐπὶ χάρτου τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα τελευτώντα, φαίνεται μοι αὐτόγραφος τοῦ Παΐσιου. Ἦτο δὲ ποτε κτῆμα Ζακυνθίων. Καὶ δὴ ἐν ρ. 4^a γέγραπται χειρὶ νεωτέρᾳ τὸ σημείωμα τῶδε:

Εὐστρατίου ἱερέως τοῦ λογοθέτου καὶ πρωτοπαπᾶ Ζακύνθου ὑπάρχει τὸ παρὸν βιβλίον, τοῦ αὐτοῦ δ' Εὐστρατίου τὸ ὄνομα εὑρηται καὶ ἐν φ. 2^α. Ἐν δὲ τῷ παραφύλλῳ μεταξὺ διαφόρων ἄλλων σημειωμάτων φέρονται καὶ τάδε: †εγο νικολαος μπο-
ραφες.

Αἱ δ' ἐπιγραφαὶ τῶν λόγων τοῦ Παϊσίου, τριάκοντα ὄντων τὸν ἀριθμὸν, εἶνε αἱ ἐξῆς κατὰ τὸν ἐν φ. 3^α-4^α προτασσόμενον πίνακα, ὃν ἐκδίδω ἀπαραλλάκτως ὡς ἔχει ἐν τῷ κώδικι.

Εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Λόγος α^{ος}. Φύλλον α¹.

Εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν ἕτερος. Λόγος β^{ος}.

Εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστοῦ γεννῶν. Λόγος γ^{ος}.

Εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν ἀγίων Θεοφανίων. Λόγος δ^{ος}.

Εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου. Λόγος ε^{ος}.

Εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Ἀσώτου. Λόγος ς^{ος}.

Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Ἀπόκρῳ. Λόγος ζ^{ος}.

Εἰς τὴν Κυριακὴν τῆς Τυρινῆς. Λόγος η^{ος}.

Εἰς τὴν Κυριακὴν τῆς ὀρθοδοξίας. Λόγος θ^{ος}.

Εἰς τὴν δευτέραν Κυριακὴν τῶν ἀγίων νηστειῶν. Λόγος ι^{ος}.

Εἰς τὴν τρίτην Κυριακὴν τῶν ἀγίων νηστειῶν. Λόγος ια^{ος}.

Εἰς τὴν τετάρτην Κυριακὴν τῶν ἀγίων νηστειῶν. Λόγος ιβ^{ος}.

Εἰς τὴν πέμπτην Κυριακὴν τῶν ἀγίων νηστειῶν. Λόγος ιγ^{ος}.

Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Βαίων. Λόγος ιδ^{ος}.

Εἰς τὴν δευτέραν Κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ. Λόγος ιε^{ος}.

Εἰς τὴν τετάρτην Κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ. Λόγος ις^{ος}.

Εἰς τὴν πέμπτην Κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ. Λόγος ιζ^{ος}.

Εἰς τὴν ἕκτην Κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ. Λόγος ιη^{ος}.

Εἰς τὴν ἑβδόμην Κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ. Λόγος ιθ^{ος}.

Εἰς τὴν ἀγδόν Κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ. Λόγος κ^{ος}.

Εἰς τὴν ἐνάτην Κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ. Λόγος κα^{ος}.

Εἰς τὴν δωδεκάτην Κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ. Λόγος κβ^{ος}.

Εἰς τὴν δεκάτην τρίτην Κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ. Λόγος κγ^{ος}.

¹ Οὕτως ἔπεται καὶ ἐν ταῖς ἀκολούθοις ὁμίλαις ἡ παρακομπὴ εἰς τὸ φύλλον τοῦ κώδικος ἐν ᾧ ἄρχεται ἑκάστη αὐτῶν. Ἀλλὰ τὸ σημεῖωμα τοῦτο παραλείπω ἐφεξῆς, ἅτε τῆς παλαιᾶς παρακομπῆς μὴ ἀνταποκρινομένης πρὸς τὴν νῦν σημερινὴν ἀριθμη-
σιν τῶν φύλλων τοῦ κώδικος.

Εἰς τὴν ἑνδεκάτην Κυριακὴν τοῦ Ματθαίου. Λόγος κδ^{ος}.

Εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. Λόγος κε^{ος}.

Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Προπατόρων τοῦ Λουκᾶ ἑνδεκάτην. Λόγος κς^{ος}.

Εἰς τὴν Κυριακὴν πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως. Λόγος κζ^{ος}.

Εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος. Λόγος κη^{ος}.

Εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Λόγος κθ^{ος}.

Εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης. Λόγος λς^{ος}.

Προηγούνται δὲ τοῦ πίνακος τούτου ἐν φ. 3^α τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος τάδε·

Τὸ παρὸν βιβλίον πόνημά ἐστι τοῦ ἐν ἀρχιερεῦσι μητροπολίτου Ῥόδου Παΐσιου, ἐκ τῶν πανταρίστων θεολόγων τῆς ἐκκλησίας τὰ κυριώτερα συλλέξας, τὴν μελέτην μιμησάμενος. Ὡς περ γὰρ ἐκείνη ἐκ τῶν ἑκασταχοῦ ἀνθέων τὰ ἡδύτερα δρεψαμένα τὸ νεκταρῶδες μέλι συνίστησιν, οὕτω καυτὸς ἐκ διαφόρων λογαδίων τὰ κάλλιστα τῶν ἀμβροσίων ἀνθέων ἐρανισάμενος, τὸ πνευματικὸν πνεύματι ἁγίῳ τοῖς ἀγομένοις συνεστήσατο μέλι, εἰς κοινὴν λυσιτέλειαν. Φέρει δὲ καὶ τὸν ὑπογεγραμμένον πίνακα τῶν τῆς τριακοντάδος λόγων, ἐξ ὧν οἱ τέσσαροι ἐν ταῖς ἑαυτῶν δεσποτικαῖς ἑορταῖς ἀναγνώσται, οἱ δὲ λοιποὶ ἐν ταῖς διατεταγμέναις αὐτῶν ἑορταῖς τῶν Κυριακῶν.

Εἶνε δὲ ὁ λόγος τοῦ Παΐσιου μικτὸς τις ἐκ τῆς δημώδους καὶ τῆς καθαρευούσης, οἷον αὐτὸς περιγράφει ἐν τῷ Προοιμίῳ, περὶ οὗ γενήσεται λόγος κατωτέρω, καὶ οἷον καταδεικνύει τὸ ἐπόμενον δεῖγμα λαμβανόμενον ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου, τοῦ περὶ Εὐαγγελισμοῦ, ἐν φ. 18^ο - 19^α τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος·

Ἔχει δὲ καὶ κάποιαν ἔννοιαν ὁ λόγος καὶ χρειάζεται ἐξηγήσεως διὰ τοὺς ἀπλουστέρους. Ἐὰν ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου ἐξῶθεν ἐπισκιάσῃ τὴν μακαρίαν Παρθένον ὡς αἰτὸς σκεπάσας νοσσιὰν αὐτοῦ, πῶς σαρκούται ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς Παρθένου μέσα; Τοῦτο δηλοῖ τὸν ἀπεριόριστον καὶ ἀπερίγραπτον τοῦ θεοῦ λόγον, ὁποῖος τοσοῦτον ἦτον ὅλως ὅλος εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ὅσον ἦτον ὅλος ὅλως ἐξῶθεν ἐπισκιάζων τὴν Παρθένον καὶ ἔσωθεν σαρκούμενος. Καὶ εἶνε μέγα ἀληθῶς θαῦμα τὸ νοούμενον καὶ λεγόμενον. Πῶς νὰ εἶναι αὐτό; Ἡξεύ-

ρεις πῶς; Λόγιασαι πῶς νὰ ᾗσαι εἰς ἓνα μεγάλο παλάτιον μέσα βασιλικόν καὶ ἔσωθεν νὰ εἶναι πολλὰ κλωπιζόμενον καὶ ὠραϊσμένον μετὰ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτιμῶν, ἔξωθεν δὲ μετὰ μαριάρων ἐκλεκτῶν γεγλυμμένων καὶ τούτο νὰ εἶναι πάντοθεν περικλεισμένον, μόνον μίαν θυρίδα νὰ ἔχη κατὰ ἀνατολῆς, κλεισμένην μετὰ ὑαλίου λεπτοῦ καὶ καθαρῶ. Ἔστω δὲ ἔσωθεν ἀντικρὺς τῆς θυρίδος κρεμάμενον κάτοπτρον ἡγούμ καθρίπτης¹. Ἀνατέλωντος δὲ τοῦ ἡλίου ἀντιδίδοται ἡ ἀκτίνα του εἰς τὴν θυρίδα τοῦ ὑαλίου καὶ διὰ τῆς θυρίδος τοῦ ὑαλίου μεταφέρεται εἰς τὸν καθρίπτην. Βλέψον λοιπὸν εἰς τὸν καθρίπτην πῶς φαίνεται ὁλος ὁ ἥλιος καὶ λάμπει τὸ παλάτιον ἐκ τῆς ἀκτίνας καὶ τὸσον φαίνεται μέσα εἰς τὸν καθρίπτην ὁ ἥλιος ὡς ἂν φαίνεται καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ὁλος. Καὶ καθὼς ἡ ἀκτίνα τοῦ ἡλίου δὲν ἐτξάκισε τὸ ὑάλι, ὅταν ἀνέτειλε μέσα, οὕτως οὐδὲ ὅταν ἰπέρασε τὴν δύσιν ὁ ἥλιος ἐφράχησε τὸ ὑάλι, οὕτω καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης θεὸς λόγος ἀνατέλλει ὡς ἀπὸ δύσκου τοῦ πατρικοῦ κόλπου καὶ ἀντιδίδει τὴν ἀκτίνα αὐτοῦ εἰς τὸ ἔμψυχον παλάτιον τῆς δόξης αὐτοῦ Ἔστι δὲ θυρίδα ὑάλινη ἡ καθαρότης τῆς παρθενίας καὶ σεμνότητος τῆς Παρθένου· καθρίπτης δὲ εἶνε ἡ θεοειδὴς αὐτῆς καὶ λαμπροτάτη ψυχὴ. . .

Προτάσσεται δὲ τῶν τριάκοντα λόγων τοῦ Παϊσίου ἐν τῷ Μαρκιανῶ κώδικι προοίμιον ἐπιγραφόμενον μὲν « Ὁ Ῥόδου Παῖσιος τοῖς ἐντευξομένοις ἔλεος παρὰ θεοῦ », ἀρχόμενον δὲ διὰ τῶν λέξεων τῶνδε: *Ἄλλω μὲν ἄλλο σπουδαστέον ἐντρύφημα εἰς οἶον ἂν τὸ ἐκάστου ἐφέλκοιτο καταθύμιον. Ἐκθέτων δ' ὁ συγγραφεὺς τοὺς λόγους, δι' οὓς δεῖν φήθημεν τὸ τῆδε τῆς τριακάδος τῶν λόγων ὑποτυπώσασθαι τεῦχος, δικαιολογεῖ ἔπειτα τὴν γλῶτταν ἐν ἧ ἔγραψε λέγων τάδε: Περιέχει δὲ τὴν ἐξήγησιν οἰοεὶ μεμιγμένην, τῇ κοινῇ καὶ ἀπλουστερὰ συγκεκραμένην ἔσθ' ὅτε τὴν ἀπικίζουσαν ὑπεμφαῖνον, ἀρμονίαν γε οὖσαν κατὰ τὸ δοκοῦν τοῦ συνιέναι τὴν τῶν ἐκτεθέντων σαφήνειαν τοῖς τε τῶν ἐλλογίμων φιλοθεά-*

¹ Πρὸς τὸ καθρίπτης τοῦ Παϊσίου πρὸβλ τὸ καθρίπτης τοῦ Καλλιμάχου καὶ τῆς Χρυσορρῆς ἐν τοῖς ἔμοις *Romans Grecs* σ. 13-14 (στ. 305, 308, 310, 315), πρὸβλ: σ. 342 τὸ Γλωσσάριον ἐν λ. καθρίπτης, ἐνθα ποιῶμαι λόγον καὶ περὶ τῆς λέξεως ταύτης παρὰ τῷ Παϊσίῳ καὶ παραθέτω τὸ ἄνω χωρίον.

μοσι καὶ τοῖς σαφεστέραν τὴν δῆλωσιν τῶν ἀφελεστέρων χρη-
ζομένοις. Τελευτᾶ δὲ διὰ τῶνδε Δῶρον γὰρ τοῦτο οὐκ ἀτερ-
πές τῇ ἐνεγκούσῃ με προεθυμήθη ἐπαποστεῖλαι εὐαγεστίτη
Ζακύνθῳ, ὄλβον κατὰ ψυχὴν οὐκ ἀλυσιτελοῦντα τοῖς ἐκεῖ-
θεν αὐτόχθοσι προσεκοῦν, ὅπερ καὶ τῇ καθ' ἡμῶς ταύτη
τῶν Ῥοδίων μητροπόλει προῦποθεῖς ἀφοσιωσάμην, μνήμης
εὐχῶν ἔνεκα. Ἐρρωσθε ἐν Κυρίῳ.

Ἐν δὲ φ. 5-9 τοῦ κώδικος ἅτινα εἶχον ἀρεθῆ κενὰ χάριν
τῆς ἐν αὐτοῖς ἐγγραφῆς ἐπιγραμμάτων κατὰ τὸ ἔθος τῶν λο-
γίων τῆς τουρκοκρατίας, παρενεγράφησαν ὑπὸ ἄλλης χειρὸς
ἐπιγράμματα. Τούτων δὲ δύο μὲν εἶνε τοῦ Μαξίμου Μαργου-
νίου πρὸς τὸν Παΐσιον, ἐν δὲ τοῦ Παΐσιου πρὸς τὸν Μαργού-
νιον, καὶ ἄλλο τοῦ αὐτοῦ ἐπίγραμμα Πρὸς τὸν θεὸν « δεκτι-
κὸν εἶδος φέρον ». Εὐρίσκεται δὲ μεταξύ αὐτῶν καὶ « Τοῦ μα-
καριωτάτου Μελετίου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολὴ εἰς τὸν αὐτὸν
σοφώτατον κύριον Παΐσιον ἐν καιρῷ ἤκοντα τῶν τοῦ Νεῖλου
ἀναβάσεων ». Ἐχει δὲ ἡ βραχεῖα αὕτη ἐπιστολὴ ὧδε:

Τὰς Μούσας εὖρον, ὧ φίλη μοι κεφαλῆ, τήνδε τὴν νύκτα τὴν παγ-
χάλεπον οὐ τὸ τυχὸν τῆς στενοχωρίας μοι παραμύθιον. Λίαν γὰρ εἶ-
χον ἀνιαρῶς. Αἶδε καὶ ἐπελθοῦσαι κατέλιπον τοδὶ ¹ τέκος ὡς μὲν ἐμοὶ
δοκεῖ οὐ νυκτερινόν· φαεινὸν γάρ. Ἐτεκον δὲ Παΐσιῳ σοὶ τῷ φιλότατῳ·
ὁ γε σύ γε ὑγιαίνων δέξαιο. Ἐρρωσο ἐν Κυρίῳ, τιμιώτατε καὶ φίλτατε.

Τὸ δὲ χάριν τοῦ Παΐσιου γραφὲν πνευματικὸν τέκος τοῦ Με-
λετίου εἶνε τὸ εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἀμέσως ἐπόμενον ἐπίγραμμα,
ἔχον ὧδε:

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν αὐτὸν ἐξάστιχον.

Νεῖλος ἐρισμάραγδος ἐλισσομέναις ² ἐνὶ δύναις
ἄλλεται ³ αἰσθόμενος Πausίου ἱρχομένου.

Στέψατε, Νηρείδες, ἀμαράντοις, στιψατε Νύμφαι,
ἄνδρα φίλον ὕμνοις, εἰκελον ἀθανάτοις.

5 Ὡς ὁ γέρων ἔφαθ', αἱ δ' ἔκλυον μάλ' ὦκα·
ἤχησαν δ' ἄκται Παύσιον ἱρχόμενον.

1. τοδὶ

2. ἐλλισσομέναις

δύναις

3. ἀλλεται

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο εἶχε μὲν ἤδη ἐκδοθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου¹ καὶ κατ' αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Κατραμῆ² καὶ τοῦ κ. Κεραμέως³. Ἄλλ' ἐθεώρησ' ἀναγκαίαν τὴν ἀναδημοσίευσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν διαφόρων γραφῶν τοῦ κώδικος ἰδίως ἐνεκα τῆς ἀξίας λόγου ἀπὸ τῶν προτέρων ἐκδόσεων διαφορᾶς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Παΐσιου ἐν στ. 2 καὶ 6. Οἱ πρότεροι ἐκδοταὶ γράφουσι *Παΐσιου* καὶ *Παΐσιον*· ἀλλ' ἐν τῇ κώδικι φέρεται *Παυσίου* καὶ *Παύσιον*. Οὕτω δὲ πρέπει καὶ νὰ γραφῆ, διότι ὁ Μελέτιος Ἀλεξανδρείας μετέβαλε τὸ ὄνομα χάριν τοῦ μέτρου, ὡς ἔγραψε χάριν τοῦ αὐτοῦ λόγου καὶ Νηρείδες ἐν στ. 3. Ὁμοίως δ' ὁ κώδιξ ἔχει ἐν τῷ 5 στίχῳ Ὡς ὁ γέρων, εἰ καὶ τὸ μέτρον δὲν εὐοδοῦται οὕτω. Ἀλλὰ καὶ ἡ σιωπηρὰ διόρθωσις Ἄλλως τῶν προτέρων ἐκδοτῶν οὔτε ὀρθὴ εἶνε οὔτ' ἐπανορθώνει τὰ κακῶς ἔχοντα.

¹ Ὁρθόδοξος Ἑλλὰς σ. 141.

² Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου σ. 308.

³ Παΐσιου Ἀγιακοστολίτου Ἱστορία Σινᾶ σ. III.